

KERTOMUS

ITERistä ja fuusioenergian kehittämistä vastaavan eurooppalaisen yhteisyrityksen tilinpäätöksestä varainhoitovuodelta 2010 sekä yhteisyrityksen vastaukset

(2011/C 368/04)

JOHDANTO

1. Eurooppalainen yhteisyritys ITERiä⁽¹⁾ ja fuusioenergian kehittämistä varten perustettiin 35 vuoden jaksoksi maaliskuussa 2007⁽²⁾. Fuusiotuotoimintojen kehittäminen on keskitetty Ranskan Cadaracheen, mutta yhteisyrityksen toimipaikka on Barcelonassa.

2. Yhteisyrityksen tehtävänä on⁽³⁾:

- a) vastata Euratomin osuudesta fuusioenergia-alan kansainvälisessä ITER-organisaatiossa⁽⁴⁾;
- b) vastata Euratomin osuudesta Japanin kanssa toteutettavissa fuusioenergian nopeaan toteuttamiseen tähtäävissä laajemman lähestymistavan toimissa (yhteiset täydentävät fuusiotutkimustoimet);
- c) valmistella ja koordinoita toimintaohjelmaa, jolla valmistellaan koefuusioreaktorin ja muiden asiaan liittyvien laitteistojen, kuten kansainvälisen fuusiomateriaalien säteilylaitoksen (International Fusion Materials Irradiation Facility), rakentamista.

3. Yhteisyrityksen osakkaita ovat Euroopan atomienergia-yhteisö (Euratom), jota edustaa Euroopan komissio, Euratomin jäsenvaltiot sekä kolmannet maat, jotka ovat tehneet Euratomin kanssa yhteistyösopimuksen hallitun ydinfuusion alalla ja ilmaisevat halukkuutensa tulla yhteisyrityksen osakkaiksi (31. joulukuuta 2010: Sveitsi).

4. Kun yhteisyritys perustettiin, sen varojen ohjeelliseksi kokonaisuudeksi määritettiin 9 653 miljoonaa euroa kaudelle

⁽¹⁾ ITER: International Thermonuclear Experimental Reactor (kansainvälinen lämpöydinkooreaktori).

⁽²⁾ Neuvoston päätös 2007/198/Euratom, tehty 27 päivänä maaliskuuta 2007, eurooppalaisen yhteisyrityksen perustamisesta ITERiä ja fuusioenergian kehittämistä varten sekä etujen myöntämisestä perustettavalle yhteisyritykselle (EUVL L 90, 30.3.2007, s. 58).

⁽³⁾ Liitteessä esitetään tiedotustarkoituksessa yhteenveto yhteisyrityksen vastuualueista, toiminnoista ja resursseista.

⁽⁴⁾ Fuusioenergia-alan kansainvälinen ITER-organisaatio perustettiin lokakuussa 2007 alun perin 35 vuoden jaksoksi. Organisaation tehtävänä on panna täytäntöön ITER-hanke, jonka avulla pyritään osoittamaan tieteellisesti ja teknologisesti fuusioenergian toteutettavuus energianlähteenä. Organisaatioon kuuluvat Euratom, Kiinan kansantasavalta, Intian tasavalta, Japani, Korean tasavalta, Venäjän federaatio ja Yhdysvallat.

2007–2041. Euratomin kokonaisrahoitusosuudeksi vahvistettiin 7 649 miljoonaa euroa, josta enintään 15 prosenttia oli tarkoitettu hallintomenoihin. Muut varat koostuvat ITERin isäntävaltion Ranskan osuuksista, vuotuisista osakasosuuksista ja muiden yhteisyrityksen osakkaiden kuin Euratomin vapaaehtoisista maksuuksista sekä hallintoneuvoston hyväksymien ehdoin saatavista muista varoista. Tilintarkastustuomioistuin panee merkille, että ITER-hanke edellyttää huomattavia lisäresursseja (ks. kohdat 27–29).

TARKASTUSLAUSUMA

5. Tilintarkastustuomioistuin on tarkastanut Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 287 artiklan 1 kohdan mukaisesti ITERistä ja fuusioenergian kehittämistä vastaavan eurooppalaisen yhteisyrityksen tilinpäätöksen⁽⁵⁾, joka sisältää ”tilinpäätösasiakirjat”⁽⁶⁾ ja ”selvityksen talousarvion toteuttamisesta”⁽⁷⁾ 31. joulukuuta 2010 päättyneeltä varainhoitovuodelta, ja tilien perustana olevien toimien laillisuuden ja asianmukaisuuden.

6. Tilintarkastustuomioistuimen tarkastuslausuma annetaan Euroopan parlamentille ja neuvostolle neuvoston asetuksen (EY, Euratom) N:o 1605/2002⁽⁸⁾ 185 artiklan 2 kohdan mukaisesti.

Pääjohtajan vastuu

7. Tulojen ja menojen hyväksyjänä pääjohtaja toteuttaa tulot ja menot sisältävää talousarviota yhteisyrityksen taloushallintoa koskevien sääntöjen mukaisesti omalla vastuullaan ja hyväksytyjen määrärahojen rajoissa⁽⁹⁾. Pääjohtajan vastuulla on kehittää⁽¹⁰⁾ sellainen organisaatorakenne sekä sisäiset hallinto- ja valvontajärjestelmät ja -menettelyt, joiden pohjalta on toisaalta mahdollista laatia tilinpäätös⁽¹¹⁾, jossa ei ole petoksesta tai virheestä johtuvia olennaisesti virheellisiä tietoja, ja toisaalta varmistaa tilien perustana olevien toimien laillisuus ja asianmukaisuus.

⁽⁵⁾ Tilinpäätökseen on liitetty mukaan varainhoitovuoden talousarvio- ja varainhallintoa koskeva selvitys, jossa muun muassa annetaan tiedot määrärahojen täytäntöönpanoasteesta sekä esitetään yhteenveto budjettikohtien välisistä määrärahasiirroista.

⁽⁶⁾ Tilinpäätös sisältää taseen, tuloslaskelman, rahavirtalaskelman, laskelman nettovarallisuuden muutoksista sekä tilinpäätöksen liitteet, joihin sisältyy kuvaus merkittävistä tilinpäätöksen laatimisperiaateista ja muut liitetiedot.

⁽⁷⁾ Selvitys talousarvion toteuttamisesta sisältää talousarvion toteutumalaskelman liitteineen.

⁽⁸⁾ EYVL L 248, 16.9.2002, s. 1.

⁽⁹⁾ Komission asetus (EY, Euratom) N:o 2343/2002 (EYVL L 357, 31.12.2002, s. 72), 33 artikla.

⁽¹⁰⁾ Asetus (EY, Euratom) N:o 2343/2002, 38 artikla.

⁽¹¹⁾ EU:n elinten tilinpäätöksiä ja kirjanpitoa koskevat säännöt on esitetty asetuksen (EY, Euratom) N:o 2343/2002 VII osaston 1 luvussa. Asetusta on viimeksi muutettu asetuksella (EY, Euratom) N:o 652/2008 (EUVL L 181, 10.7.2008, s. 23). Säännöt on liitetty sellaisenaan yhteisyrityksen taloushallintoa koskeviin sääntöihin.

Tilintarkastustuomioistuimen vastuu

8. Tilintarkastustuomioistuimen vastuulla on antaa tarkastuksensa perusteella tarkastuslausuma yhteisyrityksen tilinpäätöksen luotettavuudesta sekä tilien perustana olevien toimien laillisuudesta ja asianmukaisuudesta.

9. Tilintarkastustuomioistuin toimitti tarkastuksensa kansainvälisten tarkastusstandardien ja eettisten ohjeiden (IFAC ja ISSAI) ⁽¹²⁾ mukaisesti. Kyseisissä standardeissa edellytetään, että tilintarkastustuomioistuin noudattaa eettisiä ohjeita ja suunnittelee ja toimittaa tarkastuksen siten, että sen avulla saadaan kohtuullinen varmuus siitä, onko tilinpäätöksessä olennaisia virheitä ja ovatko tilien perustana olevat toimet lailliset ja asianmukaiset.

10. Tilintarkastustuomioistuimen tarkastuksen osana toteutettiin menettelyjä, joiden tarkoituksena oli saada todentavaa aineistoa tilinpäätökseen sisältyvistä määristä ja tilinpäätöstiedoista ja tilien perustana olevien toimien laillisuudesta ja asianmukaisuudesta. Tilintarkastustuomioistuimen tehtävänä on valita käytettävät menetelmät sekä arvioida, kuinka suuri on riski, että tilinpäätökseen sisältyy petoksista tai virheistä johtuvia olennaisesti virheellisiä tietoja tai laittomia tai sääntöjenvastaisia toimia. Kyseisissä riskinarvioinneissa arvioidaan tarkastuskohteen sisäistä valvontaa tilinpäätöksen laatimisen ja esittämisen kannalta, ja tämän pohjalta suunnitellaan tilanteeseen sopivat tarkastusmenettelyt. Tilintarkastustuomioistuimen tarkastuksen yhteydessä arvioidaan myös sovellettujen tilinpäätösperiaatteiden ja johdon esittämien kirjanpidollisten arvioiden asianmukaisuutta sekä tilinpäätöksen yleistä esittämistapaa.

11. Tilintarkastustuomioistuin katsoo, että saatu todentava aineisto on riittävä ja sopiva jäljempänä olevien lausumien perustaksi.

Lausuma tilien luotettavuudesta

12. Tilintarkastustuomioistuin katsoo, että ITERistä ja fuusioenergian kehittämisestä vastaavan eurooppalaisen yhteisyrityksen tilinpäätös antaa olennaisilta osiltaan oikeat ja riittävät tiedot yhteisyrityksen taloudellisesta asemasta 31 päivästä joulukuuta 2010 sekä toimien tuloksista ja rahavirroista päättyneeltä varainhoitovuodelta yhteisyrityksen taloushallintoa koskevien sääntöjen mukaisesti.

Lausuma tilien perustana olevien toimien laillisuudesta ja asianmukaisuudesta

13. Tilintarkastustuomioistuin katsoo, että ITERistä ja fuusioenergian kehittämisestä vastaavan eurooppalaisen yhteisyrityksen 31 päivänä joulukuuta 2010 päättyneeltä

varainhoitovuodelta annetun tilinpäätöksen perustana olevat toimet ovat olennaisilta osiltaan lailliset ja asianmukaiset.

14. Jäljempänä esitettävät huomautukset eivät aseta tilintarkastustuomioistuimen lausumia kyseenalaiseksi.

TALOUSARVIO- JA VARAINHALLINTOA KOSKEVAT HUOMAUTUKSET

Talousarvion toteuttaminen

15. Lopulliseen talousarvioon sisältyi 444,1 miljoonaa euroa maksusitoumusmäärärahoja ja 241,7 miljoonaa euroa maksusitoumusmäärärahoja. Varainhoitovuodelta 2009 siirrettiin seuraavalle varainhoitovuodelle 106,8 miljoonaa euroa maksusitoumusmäärärahoja ja 52,2 miljoonaa euroa maksusitoumusmäärärahoja (lähinnä ITER-yhteisyrityksen isäntävallion myöntämiä, yhteisyrityksen rakennusvaiheeseen kohdennettavia määrärahoja). Maksusitoumusehdojen käyttöaste oli vain 63,4 prosenttia ⁽¹³⁾, mikä johtui toteuttamistoimien viivästymisestä. Tämä näkyy myös käteisvarojen määrässä, joka oli varainhoitovuoden lopussa 78,8 miljoonaa euroa (26,8 prosenttia vuonna 2010 käytettävissä olleista maksusitoumusmäärärahoista).

Yhteisyrityksen ja sisäisen valvonnan järjestelmien uudelleenjärjestely

16. Tilintarkastustuomioistuin raportoi kahdessa edeltävässä erityisvuosikertomuksessaan, että yhteisyrityksen sisäisen valvonnan järjestelmiä ei ollut saatettu täyteen valmiuteen eikä niitä ollut pantu täytäntöön yhteisyrityksen taloushallintoa koskevien sääntöjen mukaisesti ⁽¹⁴⁾. Vastaavasti 31. toukokuuta 2010 yhteisyrityksen sisäinen tarkastaja antoi hyväksymiskiertoa koskevan kertomuksen, joka herätti kysymyksen hyväksymiskierron asianmukaisuudesta ja tehtävien pitämisestä erillään.

17. Vastauksena kertomukseen hallintoneuvosto hyväksyi kesäkuussa 2010 hallinnon parantamissuunnitelman ja lokakuussa ehdotuksen organisaatorakenteen muuttamisesta. Uusi organisaatorakenne ⁽¹⁵⁾ otettiin käyttöön 1. tammikuuta 2011.

18. Mainituista muutoksista huolimatta hyväksymiskiertoa koskevaa vastuualuejakoa ei ollut vielä tarkastuksen toimittamisajankohtaan (huhtikuu 2011) mennessä määritetty kokonaisuudessaan, sillä keskeisiä toimia oli yhä avoimina ⁽¹⁶⁾ (esim. ITER-osaston päällikön, hallintopäällikön ja talousarvio- ja varainhoitoyksikön päällikön toimet).

⁽¹³⁾ Maksusitoumusmäärärahoja siirrettiin varainhoitovuodelle 2011 yhteensä 55,8 miljoonaa euroa, ja varainhoitovuoden lopussa peruutettiin 51,8 miljoonaa euroa varainhoitovuodelta 2009 siirrettyjä maksusitoumusmäärärahoja.

⁽¹⁴⁾ Varainhoitovuoden 2009 kertomuksen kohdassa 21 viitattiin yhteisyrityksen osastorakenteen uudelleenjärjestelyyn, joka tilintarkastustuomioistuimen näkemyksen mukaan herätti kysymyksen taloudellisten ja operatiivisten toimintojen pitämisestä erillään.

⁽¹⁵⁾ Uuden organisaatorakenteen yhteydessä painotetaan hankehallinnointia.

⁽¹⁶⁾ Toimet tullaan todennäköisesti täyttämään vuoden 2011 aikana.

⁽¹²⁾ Kansainvälinen tilintarkastajaliitto (International Federation of Accountants, IFAC) ja ylimpien tarkastuselinten kansainväliset standardit (International Standards of Supreme Audit Institutions, ISSAI).

Tietotekniikkajärjestelmät

19. Komissio omistaa yhteisyrityksen käyttämät taloushallinto- ja kirjanpitojärjestelmät (ABAC ja SAP) ja tilinpitäjä on validoinut ne. Muita tärkeitä toimintaprosesseja, joiden avulla saadaan taloudellisia tietoja, ei ole kuitenkaan vielä validoitu. Kuten tilintarkastustuomioistuin mainitsi vuoden 2009 kertomuksessaan⁽¹⁷⁾, toimintasopimusten (ABAC-sopimukset tai niitä vastaavat sopimukset) hallinnointia varten ei ole vielä käytössä asianmukaista välinettä, joka olisi liitetty talousarviota ja varainhoitoa koskeviin raportointijärjestelmiin.

MUUT KYSYMYKSET

Avustukset ja hankinnat

20. Tilintarkastustuomioistuin testasi yhdeksän hankintamenettelyä ja kuusi avustuksia koskevaa menettelyä käsittäneen otoksen. Tarkastetuista yhdeksästä hankintamenettelystä kolmessa yhteisyrittä oli saanut ainoastaan yhden tarjouksen. Avustusten osalta ehdotuksia saatiin yleensä keskimäärin ainoastaan yksi kutakin ehdotuspyyntöä kohti. Yhteisyrittä toimii hyvin erikoistuneella teollisuuden alalla, mutta tilintarkastustuomioistuin suosittaa, että yhteisyrittä pyrkii maksimoimaan kilpailun ja noudattamaan ehdotuspyynnön laadinnan, julkaisemisen ja arvioinnin sekä sopimushallinnoinnin aikana periaatetta, jonka mukaan varojen avulla on saavutettava mahdollisimman suuri hyöty.

21. Valvontatoimet, joita yhteisyrittä soveltaa ennen avustus-sopimukseen liittyvien maksujen suorittamista, eivät ole niin hyvin dokumentoituja, että toimien avulla saataisiin varmuus varainhoitoa koskevien vaatimusten noudattamisesta ja asianomaisten kustannusten tukikelpoisuudesta⁽¹⁸⁾.

22. Tilintarkastustuomioistuin suhtautuu myönteisesti siihen, että yhteisyrittä on alkanut kehittää jälkitarkastusstrategiaa, joka on määrä panna täytäntöön vuonna 2012. Jälkitarkastusstrategia on keskeinen valvontatoimi, jonka avulla pyritään arvioimaan tilien perustana olevien toimien laillisuutta ja sääntöjenmukaisuutta; strategia olisi siis pantava täytäntöön mahdollisimman pian. Strategian pitäisi kattaa myös avustukset ja operatiiviset hankintasopimukset.

Osakkaiden rahoitusosuuksien viivästyminen

23. Tilintarkastustuomioistuin pani vuosina 2008 ja 2009 merkille, että useat yhteisyrittäksen osakkaat eivät maksaneet osakasosuuksiaan hallintoneuvoston asettaman määräajan puitteissa. Vuonna 2010 määräaika oli 31. toukokuuta 2010, mutta 28 osakkaasta ainoastaan 14 suoritti maksun ajallaan.

Komission sisäisen tarkastuksen toimiala

24. Tilintarkastustuomioistuin korosti lausunnossaan nro 4/2008, että ITERin taloushallintoa koskevissa säännöissä ei mainita komission sisäisen tarkastajan valtuuksia toimittaa

yhteisyrittäksen kohdistuvia tarkastuksia. Yhteisyrittäksen taloushallintoa koskevia sääntöjä ei vielä ole muutettu siten, että niihin olisi sisällytetty komission sisäisen tarkastajan toimivaltuudet⁽¹⁹⁾, mutta komissio ja yhteisyrittä ovat ryhtyneet toimiin varmistaakseen, että komission sisäisen tarkastuksen toimialan ja yhteisyrittäksen sisäisen tarkastuksen toiminnon tehtäväalueet määritetään selkeästi.

Yhteisyrittäksen tarkastusvaliokunta

25. Tilintarkastustuomioistuin painotti lausunnossaan nro 4/2008 niin ikään, että yhteisyrittäksen talousarvio on huomattava ja yhteisyrittäkselle asetetut tehtävät monimutkaisia, joten yhteisyrittäksen olisi perustettava tarkastusvaliokunta, joka raportoi suoraan hallintoneuvostolle. Tilintarkastustuomioistuin suhtautuu myönteisesti hallintoneuvoston päätökseen perustaa tarkastusvaliokunta⁽²⁰⁾.

Isäntävaltiota koskeva sopimus

26. Espanjan kuningaskunnan ja yhteisyrittäksen välillä allekirjoitettiin 28. kesäkuuta 2007 sopimus toimipaikasta sekä tuesta, erioikeuksista ja vapauksista. Sopimuksen mukaan yhteisyrittäksen käyttöön annetaan pysyvät tilat kolmen vuoden kuluessa sopimuksen allekirjoittamisesta. Yhteisyrittäksen käyttöön ei ollut annettu pysyviä tiloja tarkastuksen toimittamisajankohdan mennessä.

ITER-hankkeen rahoituksen eteneminen

27. Komissio esitti toukokuussa 2010 Euroopan parlamentille ja neuvostolle ITER-hankkeen tilannetta koskevan tiedonannon⁽²¹⁾, jossa se arvioi, että Euratomin ITER-osuuteen liittyvien kustannusten kasvua varten tarvitaan vuosina 2012 ja 2013 noin 1,4 miljardia euroa.

28. Komissio esitti heinäkuussa 2010 ehdotuksen nykyisen monivuotisen rahoituskehityksen muuttamisesta vuosien 2012 ja 2013 lisärahoitustarpeita silmällä pitäen⁽²²⁾. Euroopan parlamentti ja neuvosto eivät päässeet ehdotuksesta sopimukseen. Kysymys ITER-hanketta koskevasta EU:n rahoitusosuudesta oli tarkastuksen toimittamisajankohtana (huhtikuu 2011) yhä ratkaisematta.

29. Tilintarkastustuomioistuin toteaa, että tällainen kehitys voi vaikuttaa huomattavasti yhteisyrittäksen toimiiin ja talousarvioon ja saattaa myös viivästyttää ITER-hankkeen rakennusvaiheeseen liittyvää Euratomin rahoitusosuutta.

⁽¹⁷⁾ Tilintarkastustuomioistuimen kertomus vuodelta 2009, kohta 20.

⁽¹⁸⁾ Yhteisyrittäksen sisäinen tarkastaja on havainnut myös, että menoilmoituksiin perustuviin maksuihin kohdistettava ennakkotarkastusten lähestymistapa ei ole vaikuttava eikä se sovellu hyvin menoilmoitusten käsittelyyn. Kyseiset tilien perustana olevat toimet ovat laillisia ja sääntöjenmukaisia.

⁽¹⁹⁾ Ks. tilintarkastustuomioistuimen lausunto nro 4/2008.

⁽²⁰⁾ Tarkastusvaliokunta perustettiin alun perin kahdeksi vuodeksi. Valiokuntaan kuuluu viisi jäsentä, joista yhden nimittää Euratom.

⁽²¹⁾ Komission tiedonanto Euroopan parlamentille ja neuvostolle: ITER-hankkeen tilanne ja mahdollinen jatko, KOM(2010) 226 lopullinen, 4. toukokuuta 2010.

⁽²²⁾ Ehdotus: Euroopan parlamentin ja neuvoston päätös talousarviota koskevasta kurinalaisuudesta ja moitteettomasta varainhoidosta 17 päivänä toukokuuta 2006 tehdyn toimielinten sopimuksen muuttamisesta monivuotisen rahoituskehityksen osalta ITER-hankkeen lisärahoitustarpeen kattamiseksi, KOM(2010) 403 lopullinen, 20. heinäkuuta 2010.

Tilintarkastustuomioistuimen jaosto IV on tilintarkastustuomioistuimen jäsenen Igors LUDBORŽS'in johdolla hyväksynyt tämän kertomuksen Luxemburgissa 25. lokakuuta 2011 pitämässään kokouksessa.

Tilintarkastustuomioistuimen puolesta

Vitor Manuel da SILVA CALDEIRA

presidentti

LIITE

ITERistä ja fuusioenergian kehittämistä vastaava eurooppalainen yhteisyritys (Barcelona)

Vastuualueet ja toiminnot

Perussopimuksen mukainen yhteisön toimivalta (otteet Euroopan atomienergiayhteisön perustamisesta tehdyn sopimuksen 45 ja 49 artiklasta)	Euroopan atomienergiayhteisön perustamissopimus, V luku. Erityisesti seuraavat artiklat: 45 artikla: ”Yhteisön ydinteknisen teollisuuden kehitykselle erityisen tärkeitä yrityksiä voidaan perustaa tässä sopimuksessa tarkoitettuina yhteisyrityksinä seuraavien artiklojen määräysten mukaisesti.” 49 artikla: ”Yhteisyritys perustetaan neuvoston päätöksellä. Jokainen yhteisyritys on oikeushenkilö.”
Yhteisyrityksen toimivaltuudet (neuvoston päätös 2007/198/Euratom)	Tavoitteet — Vastata Euroopan atomienergiayhteisön (Euratom) osuudesta fuusioenergia-alan kansainvälisessä ITER-organisaatiossa — vastata Euratomin osuudesta Japanin kanssa toteutettavissa fuusioenergian nopeaan toteuttamiseen tähtäävissä laajemman lähestymistavan toiminnaissa — valmistella ja sovittaa yhteen toimintaohjelma, jolla valmistellaan koefuusioreaktorin ja muiden asiaan liittyvien laitteistojen, kuten kansainvälisen fuusiomateriaalien säteilytyslaitoksen (International Fusion Materials Irradiation Facility, IFMIF), rakentamista. Tehtävät — Valvoa ITER-hankkeen sijoituspaikan valmisteluja — hankkia ITER-organisaation käyttöön komponentteja, laitteita, materiaaleja ja muita voimavaroja — hallinnoida hankintajärjestelyjä suhteessa ITER-organisaatioon ja varsinkin tähän liittyviä laadunvarmistusmenettelyjä — valmistella ja sovittaa yhteen Euratomin osallistumista ITER-hankkeen tieteelliseen ja tekniseen hyödyntämiseen — sovittaa yhteen tieteellisiä ja teknologisia tutkimus- ja kehitystoimia, joilla tuetaan Euratomin osuutta ITER-organisaatiossa — vastata Euratomin rahoitusosuudesta ITER-organisaatiossa — toteuttaa järjestelyt henkilöstön antamiseksi ITER-organisaation käyttöön — toimia yhteyskanavana ITER-organisaatioon päin ja harjoittaa muunlaista ITER-sopimusta hyödyttävää toimintaa.
Hallinto	1 – Hallintoneuvosto Hallintoneuvosto vastaa yhteisyrityksen valvonnasta sen pyrkiessä tavoitteisiinsa sekä varmistaa toiminnassaan tiiviin yhteistyön yhteisyrityksen ja sen osakkaiden välillä. 2 – Hallitus Hallitus avustaa hallintoneuvostoa sen päätösten valmistelussa ja suorittaa muut hallintoneuvoston sille osoittamat tehtävät. 3 – Tieteellinen ohjelmaryhmä Tieteellinen ohjelmaryhmä antaa hallintoneuvostolle ja pääjohtajalle tarvittaessa neuvoja hankesuunnitelman ja työohjelmien laadintaan ja täytäntöönpanoon liittyvissä kysymyksissä.

	4 – Pääjohtaja Pääjohtaja vastaa toimitusjohtajana yhteisyrityksen päivittäisestä johtamisesta, ja hän on sen laillinen edustaja. 5 – Ulkoinen tarkastus Tilintarkastustuomioistuin. 6 – Sisäinen tarkastus Perustettiin 1. heinäkuuta 2009. 7 – Vastuuvapauden myöntävä viranomainen Euroopan parlamentti myöntää neuvoston suosituksesta.
Yhteisyrityksen resurssit vuonna 2010	Talousarvio 241,70 miljoonaa euroa, josta yhteisön rahoitusosuus 93 prosenttia. Henkilöstö 31. joulukuuta 2010 Henkilöstötaulukossa 234 vakinaista virkaa, joista täytettyjä 185 Muu henkilöstö: — työkomennuksella olevat kansalliset asiantuntijat: 6 — sopimussuhteinen henkilöstö: 84 — paikallinen henkilöstö: ei tietoa — yhteensä: 275 henkilöstön jäsentä, joiden tehtävät jakaantuivat seuraavasti: — operatiiviset tehtävät: 160 — hallinnolliset tehtävät: 60 — sekalaiset tehtävät: 55.
Tuotteet ja palvelut vuonna 2010	— Toimintasopimukset: 44 sopimuksen yhteisarvo 826 miljoonaa euroa (42 käynnistetty) — Hallinnolliset sopimukset: 7 sopimuksen yhteisarvo 6 miljoonaa euroa (5 käynnistetty) — Avustukset: 23 avustuksen yhteisarvo 8 miljoonaa euroa (16 käynnistetty) — Talousarvion toteuttaminen: — maksusitoumusmäärärahat 99,9 % (toimintamäärärahat 99,8 % ja hallintomäärärahat 99 %) — maksumäärärahat 63,4 % (toimintamäärärahat 61,8 % ja hallintomäärärahat 77 %) — Hankintajärjestelyt: — neljä ITER-hanketta koskevaa järjestelyä (384,44 kIUA:ta⁽¹⁾), joka vastaa 615:tä miljoonaa euroa) (yhteensä 803,7 kIUA:ta 1 135,9 kIUA:n kokonaismäärästä tai 66 % kaikista suunnitelluista EU:n luontoissuorituksista) — viisi laajemman lähestymistavan toimia koskevaa järjestelyä (98,4 kBAUA:ta, joka vastaa 66:tta miljoonaa euroa; suunniteltujen EU:n rahoitusosuuksien kokonaismäärä oli 236,4 kBAUA:ta) — Myönnetty ITER-määrärahat: 10,4 kIUA:ta (16,6 miljoonaa euroa).

Lähde: Yhteisyrityksen toimittamat tiedot.

⁽¹⁾ ITERin laskentayksikkö.

ITERISTÄ JA FUUSIOENERGIAN KEHITTÄMISESTÄ VASTAAVAN EUROOPPALAISEN YHTEISYRITYKSEN VASTAUKSET

Talousarvio- ja varainhallintoa koskevat huomautukset

Yhteisyrityksen ja sisäisten valvontajärjestelmien uudelleenjärjestely

Kohdat 16, 17 ja 18

Helmikuussa 2010 tapahtuneen hallinnollisen muutoksen jälkeen yhteisyritys aloitti mittavan uudelleenjärjestelyn vuoden jälkimmäisellä puoliskolla. Siinä keskityttiin hankepohjaisen johtamisen toteuttamiseen ja sisäisen valvontaympäristön vahvistamiseen. Taloushallintoa on vahvistettu tarkistamalla hyväksymiskiertoa sekä perustamalla talousarvio- ja varainhoitoyksikkö vuonna 2011. Tämä tehtiin osana uudelleenjärjestelyä sisäisen tarkastajan hyväksymiskiertoa koskevien suositusten perusteella. Samaan aikaan perustettiin hyväksymiskierron työryhmä, joka dokumentoi varainhoidon menettelyt, tarkastukset ja tarkistusluettelot sekä antaa yhteisyrityksen varainhoidon hallinnan järjestelmää parantavia ohjeita.

Samaan aikaisesti nimitettiin sisäisen tarkastuksen koordinoija vastaamaan tarkastusympäristön yleisestä koordinoinnista yhteisyrityksen talousarvio- ja varainhoitoyksikössä.

Yhteisyrityksen johtamisen uudelleenjärjestely on jatkunut tasaisesti vuonna 2011. Käyttöön on otettu jatkuvasti lisävalvontaa ja avoimia hallinnollisia toimia on täytetty. Uudet hyväksymiskierrot on toteutettu täysin, määräajoin raportointi on vakiintunut käytäntö ja hallintajärjestelmät ovat täysin toiminnassa.

Yhteisyrityksen toimiala on hyvin erikoistunut. Siksi organisaatiossa on ISO-pohjainen laadunvarmistusjärjestelmä, joka on ollut käytössä vuodesta 2009. Organisaation vaatimusten takia ja päällekkäisyyden välttämiseksi laadunarviointi ja sisäinen tarkastus yhdistetään yhteisyrityksen laajempaan johtamisjärjestelmään.

Tietotekniikkajärjestelmät

Kohta 19

Yhteisyritys on täysin perillä puutteista, joita liittyy varainhoito- ja talousarvotietojen yhdistämiseen sen operatiivisen toiminnan kanssa. Muun muassa järjestelmän haltijan tekniset rajoitukset varainhoitotietoihin pääsyn osalta ovat myöhästyttäneet hallinto- ja raportointivälineiden toteuttamista. Asian ratkaisemiseksi tehtiin hiljattain uusi palvelutasosopimus budjettipääosaston kanssa.

Lisäksi ITER-hankkeen monimutkaisuus ja siihen liittyvien oikeudellisten sitoumusten hallinta sekä hallinnollisesti että toiminnallisesti ovat viivyttäneet keskitetyn sopimushallintajärjestelmän perustamista. Näitä vastauksia valmisteltaessa keskitetty sopimushallintajärjestelmä oli edennyt johdon hyväksyttäväksi, ja koodausruuhkan purkamiseksi ja tilanteen normalisoimiseksi laaditaan toimintasuunnitelma.

Muut kysymykset

Avustukset ja hankinnat

Kohta 20

Yhteisyritys katsoo, että käytössä olevat prosessit ja julkaisustrategia jo toteuttavat tilintarkastustuomioistuinten suositusta. On syytä huomata, että vähemmän erikoistuneilta aloilta yhteisyritys on saanut tarjouspyyntönsä jo 33 vastausta. Se osoittaa selvästi, ettei ongelma ole yhteisyrityksen viestintä- ja tiedotusmenetelmissä vaan pikemminkin alan erityisluonteessa, minkä tilintarkastajakin tuo esiin. Yhteisyritys ei pysty vaikuttamaan siihen, missä määrin asiantuntemusta on saatavissa.

Kohta 21

Tekniset arviointiraportit ja hyväksyntähuomautukset lakkautetaan ja veloitettavien kulujen yhdenmukaisuutta toimintaan nähden vahvistetaan. Lisäksi tarkastetaan maksettavaksi esitetyt menot. Yhteisyritys on kuitenkin samaa mieltä siitä, että tehtyjen tarkastusten dokumentoinnissa on parannettavaa. Asiaa käsittelee sisäisen tarkastuksen työryhmä, ja menettelyjä vahvistetaan.

Osakkaiden rahoitusosuuksien viivästyminen

Kohta 23

Yhteisyrityksen yhtiöjärjestyksessä ei ole muistutuksen lisäksi mitään muuta oikeudellista keinoa varmistaa, että jäsenet maksavat rahoitusosuutensa ajallaan. Jäsenten toistuvien maksuhyvästymisten takia asia lisäti hallintoneuvoston kokouksen esityslistalle toukokuun 2011 lopussa.

Siten hyväksyttiin koron periminen jäsenten vuotuisesta rahoitusosuudesta, jos maksu on myöhässä. Lisäksi hyväksyttiin korkoa ja velkomiskirjeitä koskevat menettelytavat, ja ne otettiin käyttöön.

Isäntävaltiota koskeva sopimus

Kohta 26

Isäntävaltiota koskevassa vuonna 2007 allekirjoitetussa sopimuksessa fuusioenergian yhteisyrityksen ja Espanjan kuningaskunnan välillä edellytetään, että yhteisyritys saa pysyvät tilat viimeistään kolmen vuoden kuluttua sopimuksen allekirjoittamisesta. Ennen lopullisten tilojen järjestymistä Espanjan on sopimuksen mukaan tarjottava väliaikaiset tilat. Koska Espanja ei ole vielä järjestänyt pysyviä toimitiloja, yhteisyritys on veloituksetta väliaikaisissa tiloissa. Espanja maksaa tilojen kaikki kulut (vuokra ja ylläpito isäntävaltiota koskevan sopimuksen mukaisesti; yhteisyritys maksaa väliaikaisten tilojen vuokralaisen osuuden). Hiljattain käydyissä keskusteluissa isäntävaltion kanssa yhteisyritykselle ilmoitettiin Espanjan etsivän pysyvää ratkaisua, jonka yhteisyritys saisi hyväksyttäväksi ennen vuoden 2011 loppua.

On syytä todeta, ettei tämänhetkinen tilanne vaikuta yhteisyritykseen kielteisesti.

ITER-hankkeen rahoituksen eteneminen

Kohdat 27, 28 ja 29

ITER-neuvoston valmisteluissa heinäkuussa 2010 yhteisyritys arvioi tarkistetun ITER-perusskenaarion (baseline) toteutettavuutta (rakennusvaiheen päättymisen takarajaksi on annettu marraskuu 2019) sekä resursseja sen toteuttamista varten. Siksi yhteisyritys selvitti mahdolliset tuotantopolut ja arvioi kustannus- ja riskivaikutukset. Perusskenaario hyväksyttiin ITER-neuvoston kokouksessa. EU antoi tukensa alustavasti, koska budjettivallan käyttäjän ei ollut vielä hyväksynyt ja turvannut ITERin rahoitusta.

Yhteisyritys on huolehtinut ITER-toiminnastaan vuonna 2010 perusskenaarion mukaisesti. Yhteisyrityksen vuoden 2010 työohjelmassa ennakoidusta toiminnasta toteutettiin 95 prosenttia suunnitelman mukaisesti. Tapauksissa, joissa toiminta oli myöhässä, ryhdyttiin toimenpiteisiin viivästysten vähentämiseksi ja aikataulussa pysymiseksi ensimmäisen plasman osalta.

Yhteisyritys on jatkanut ITER-toimintaansa vuonna 2011 perusskenaarion mukaisesti, ja eri rintamilla on edetty hyvin. Samanaikaisesti joissakin keskeisissä EU:hun liittyvissä ja EU:hun liittymättömissä kysymyksissä on ollut viivästyksiä. Maanjäristys Japanin itäosassa maaliskuussa on lisäksi vaikuttanut kielteisesti ITERin aikatauluun. Tämän seurauksena ITER-neuvostossa kesäkuussa kansainvälistä organisaatiota pyydettiin – erityisesti EU pyysi – muodostamaan kaikkien hallinnointivirastojen (Domestic Agency) kanssa erityistehtävärühmän pääjohtajansa alaisuuteen. Tarkoituksena oli aikaansaada suunnitelmia kriittisten tapahtumien vaikutuksen lieventämiseksi, jotta kyseiset viivytykset voitaisiin minimoida ja pysyä samalla kokonaisarvion puitteissa.

Aikataulumuutoksesta huolimatta vuosia 2012 ja 2013 varten pyydettyt lisävarat käytetään erityisesti tukemaan hyvin laajojen sopimusten tekemistä tärkeimpiä ITER-rakennuksia varten, jotka yhä suunnitellaan tehtävän vuosina 2012 ja 2013.

Neuvoston budjettikomitean kokouksessa keskusteltiin jäsenvaltioiden kanssa vuosien 2012 ja 2013 ylimääräisestä talousarviosta 27. syyskuuta. Puheenjohtajavaltion tarkoituksena on esittää ehdotusluonnoksensa toimivaltuuksista. Asiasta keskusteltaisiin EU:n parlamentin kanssa talousarvioon liittyvissä kolmikantakeskusteluissa 19. syyskuuta yksimielisyyden saavuttamiseksi ennen ITER-neuvoston kokousta marraskuun puolivälissä, jossa hyväksyttäneen uusi perusstrategia.